

Les barraques de pedra seca al Baix Penedès

A les construccions de pedra seca que hi ha a la comarca del Baix Penedès, sobretot a les vinyes de marges, les anomenem barraques. Són rústegues i senzilles, però boniques. Són tan discretes i mimètiques i estan tan integrades a l'entorn on s'han bastit que la seva presència i rural bellesa no ofenen mai el paisatge.

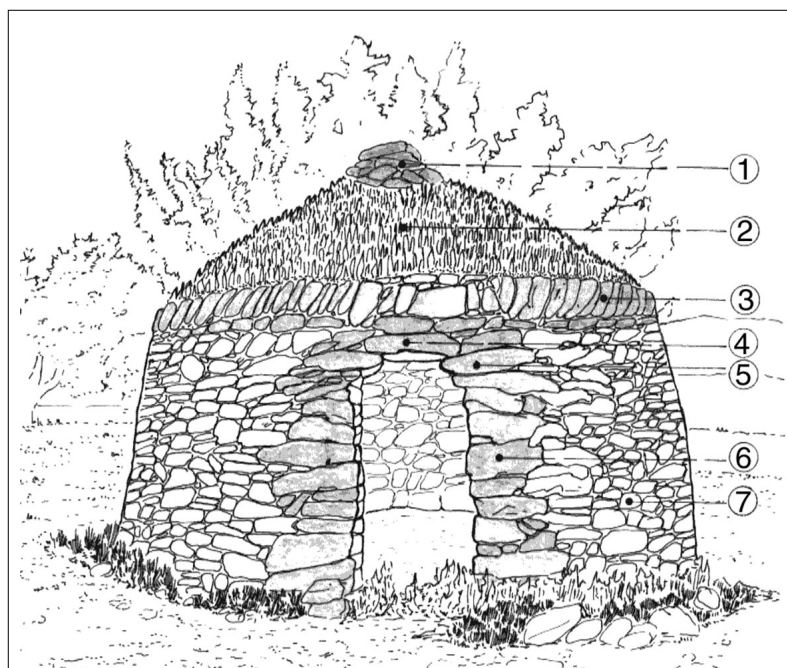
El terme de la Bisbal del Penedès és amb el territori on queden més barraques de pedra de tota la comarca. Probablement n'hi havia més de tres-centes, de les quals ara en queden almenys dues-centes.

Actualment estic realitzant un estudi d'aquests refugis de pedra al terme de la meua vila de la Bisbal del Penedès, que és amb tota seguretat el territori on en queden més de tota la comarca. Probablement n'hi havia més de tres-centes, de les quals ara en queden almenys dues-centes que estic fotografiant i fixant-ne els elements singulars per després poder catalogar i dibuixar les més característiques.

Algunes d'aquestes construccions deuen ser molt antigues, ja que l'art de fer treballs en pedra seca s'ha conreat en aquesta zona des de temps immemorial tal com correspon a l'antic territori ibèric de la Cossetània oriental. Malgrat tot, jo crec que la majoria de barraques actuals hauríem de datar-les als segles XVIII i XIX, arri-

bant fins al primer terç del segle XX, pel fet que el gran increment de la demografia del nostre poble obligà a eixarmar tots els costers i turons del terme per plantar-hi sobretot garrofers i oliveres. L'hereu de la vella masia de Freié apuntava al seu diari: «*Nota de la harabasa que fa treura Joan Jané de Frahé hen lo any 1838 ha la seva hisenda pe lo que li costarà per cada any de harabasau hi hapa-riar las rocas... Nota de fer los margas y aspadragau...*» Entre els anys 1838 i 1853 a la hisenda de Freié es pagaren 1.863 jornals a pesseta i mitja, això és 2.794 pessetes, per fer noves rabasses amb els seus corresponents marges i barraques.

Encara que de bell antuvi totes les barraques semblin iguals, quan es comparen se'n troben diversos

Barraca de planta circular (l'Ortigós)

1. Clau de la cúpula
2. Cúpula am lliris de barraca per aguantar la terra de recobriment amb les arrels.
3. Cèrcol que remata el parament o paret vertical circular, abans de l'arrencada de la cúpula.
4. Llinda del portal d'entrada.
5. Mènula sortint que redueix la llum o amplada de la llinda.
6. Pedres grans que formen els muntants del portal.
7. Pareds de la barraca aixecades amb pedra més petita.

models. El tipus més comú a la Bisbal és el de planta quadrada o rectangular amb les cantoneres atalussades, mentre que cap a la part baixa de la comarca predominen les de tipus circular. La majoria tenen només un portal d'entrada i un sol espai interior, encara que n'hi ha algunes, entre un 5 i un 7 %, que són dobles i disposen d'una estança per al pagés i un estable. També es poden classificar per la llinda de la porta d'entrada, que pot estar formada per una llosa plana o per arcs de diverses formes: de mig punt, rebaixat, ametllat, amb arc de descàrrega... Sovint es col·loquen lloses sortints a manera de mènsules i fins i tot he trobat un exemplar amb una llinda formada per dues lloses recolzades en punxa.

Una característica que distingeix les barraques bisbalenques és que la gran majoria, almenys un 90%, tenen la llinda del portal formada per un arc, mentre que plana avall i a l'Alt Camp es decanten per la forma més senzilla i menys elaborada d'una llosa plana.

Quant a la seva construcció, els experts margeters o barraquers triaven les pedres per fer les cantoneres i parets del perímetre. Mentre que per anar aixecant la cúpula o coberta aprofitaven pedres planes o llosenques que anaven aixecant lleugerament amb falques de reble fins arribar a tancar-la amb la pedra clau. L'arc del portal d'entrada sembla que es feia apilant feixos de garbons de redoltes col·locats a manera de cindri. Aquest darrer sistema constructiu no el trobo gaire versemblant en-

Clima Penedès

Av. Tarragona, 31 • Tel. 93 890 15 55 • VILAFRANCA

- Aire Condicionat
- Calefacció
- Electricitat
- Aigua
- Gas

SOM
INSTAL·LADORS
i
SERVEI TÈCNIC
OFICIAL

Nova generació d'aire
condicionat:
Estalvi energètic 40%
Nou refrigerant ecològic
FACILITATS DE PAGAMENT

PANASONIC, MITSUBISHI, TOSHIBA, DAIKIN, FUJITSU

Empresa adherida a:

Adherida a:
gasNatural

Instal·li ara la
calefacció
i comenci a pagar
al novembre